

Institutionen för Hälsovetenskaper

TENTAMEN

Kurs I patientens värld - evidensbaserad vård I

Examinationsmoment Tentamen

Kurskod: OM334G

Högskolepoäng för examinationsmoment 2,5 hp

Datum: 2026-06-09

Tentamenstid 08.15-12.30

Ansvarig lärare Charlotta Göthe, Veronika Karlsson

Berörda lärare Sanela Huskic Beslic, Malin Alander, Sarah Darwich.

Hjälpmedel/bilagor; inga

Övrigt: Skriv tydligt, oläsliga svar kommer inte att bedömas

Anvisningar

- ☐ Ta nytt blad för varje lärare
- ☐ Ta nytt blad för varje ny fråga
- ☒ Skriv endast på en sida av papperet.
- ☒ Skriv namn och personnummer på samtliga inlämnade blad.
- ☒ Numrera lösbladen löpande.
- ☒ Använd inte röd penna.
- ☐ Markera med kryss på omslaget vilka uppgifter som är lösta.

Poänggränser

Totalpoäng 60p

För godkänt krävs minst 50% rätt på respektive kursmål. Följande kursmål examineras på Salstentamen:

Omvårdnad vid mag- och tarmsjukdomar Godkänd 11p Max 22p

Omvårdnad vid sjukdomar i nervsystemet och vanligt förekommande sjukdomar i rörelseapparaten Godkänd 12p Max 24p

Omvårdnad och omhändertagande vid pre- och postoperativ vård Godkänd 7p Max 14p

Skrivningsresultat bör offentliggöras inom 18 arbetsdagar

Lycka till!

Omvårdnad vid mag- och tarmsjukdomar/ Maxpoäng 22p

1. Du arbetar nattsift på akutmottagningen. Lars 71 år ligger på observationsplats för buksmärta. När du tittar till honom är han kallsvettig, blek, och håller sig om magen. Han uppger att smärta blev plötsligt värre och är den värsta smärtan han upplevt. Puls 122, BT 38,5/54, AF: 28. Ange tre omedelbara omvårdnadsåtgärder du vidtar samt motivera varför de är lämpliga. (6p)
2. Ingrid, 58 år, är inlagd postoperativt efter tarmkirurgi. Hon har kraftigt illamående och har kräkt två gånger. Antiemetika är insatt men har ännu inte gett effekt. Ange tre omvårdnadsåtgärder – inga läkemedel – som du kan vidta för att lindra Ingrids illamående, och motivera varje åtgärd. (6p)
3. En patient vårdas för ventrikelulcus och har trots insatt läkemedelsbehandling kvar besvärande halsbränna och hungersugningar. Beskriv två omvårdnadsråd – inga läkemedel – för att lindra dessa symtom och motivera varför dessa kan vara lämpliga vid patientens problem. (4p)

Namn: _____

Personnr: _____

4. En patient är inlagd för divertikulit och ordineras tarmvila och dropp. Beskriv två omvårdnadsåtgärder som är lämpliga att vidta i omvårdnad av denna patient (2p)
5. Beskriv två skillnader i omvårdnaden av en patient med kolostomi jämfört med en patient med ileostomi. Motivera varje skillnad (4p)

Omvårdnad vid sjukdomar i nervsystemet/Max poäng 14

Fråga 1: Det finns i nuläget ingen botande behandling för Amytrofisk lateral skleros (ALS), symtomen som uppstår är ofta kopplade till förlust av motoriska nervceller. Nämn ett vanligt symtom hos patienter med ALS och beskriv en omvårdnadsåtgärd som du kan utföra som sjuksköterska för att lindra symtom (2p)

Fråga 2: Huvudvärk är ett vanligt symtom på sjukdom, i många fall uppstår huvudvärk utan sjukdom. Om patient söker för återkommande huvudvärk som inte är av svår grad men som påverkar patientens vardag. Vad för råd kan du ge patient med återkommande huvudvärk för att lindra symtom – ge två exempel? (2p).

Fråga 3: Beskriv det akuta omhändertagandet av patient vid epileptiskt anfall (2p)

Fråga 4: Multipel Skleros (MS) är en sjukdom som ofta drabbar kvinnor i medelåldern. Beroende på vart sjukdomen blommar upp får patienten ett flertal olika symtom. Nämn och beskriv en egenvårdsåtgärd (ej medicinsk) du kan utföra för att stödja patienten (2p)

Fråga 5. Personer som drabbas av någon form av demenssjukdom ökar i takt med att vår befolkning blir äldre. Socialstyrelsen beräknar att runt 2030 kommer cirka 190 000 personer fått diagnos på någon form av demenssjukdom. Demens utvecklas hos den drabbade i olika steg, i varje steg blir personen som är drabbad allt mer vårdberoende. Namnge och beskriv ett steg i utveckling av demenssjukdom (2p).

Fråga 6. Nämn fyra riskfaktorer som man ser kan leda till att utveckla en demenssjukdom (2p)

Fråga 7. Demenssjukdom brukar benämnas vara en anhörig sjukdom – ge två exempel för hur du som sjuksköterska kan delaktiggöra anhöriga i omvårdnaden när deras anhöriga drabbats av demenssjukdom? (2p).

Omvårdnad vid sjukdomar vanligt förekommande i rörelseapparaten/Maxpoäng 10p

1. Beskriv tre vanliga omvårdnadsproblem vid reumatologiska sjukdomar och ange en omvårdnadsåtgärd för vart och ett av dem. 6p
2. Du träffar en patient med Ankyloserande spondylit (AS). Ange två konkreta råd gällande aktivitet och rörelse. (2p)
3. En patient med diagnostiserat diskbråck i ländryggen besväras av svår smärta och är rädd för att röra sig. Beskriv två omvårdnadsåtgärder för smärta och rörelserädsla, samt förklara varför de är viktiga. 2p

Omvårdnad och omhändertagande vid postoperativ vård/Max poäng 14

Fråga 1.

Jonas, 45 år, har alltid varit en aktiv och frisk person. Han arbetar som byggarbetare och är van vid ett fysiskt krävande arbete. Han röker inte och dricker alkohol sparsamt. Med undantag för några milda förkylningar har han inte haft några tidigare sjukdomar, operationer eller andra större hälsöändelser i sitt liv. Ingen i hans närmaste familj har några kända hjärt- eller kärlsjukdomar, cancer eller diabetes, och han har heller ingen hereditet för problem med magen eller tarmarna.

Det var igår kväll som Jonas började känna av en obehaglig smärta i buken, som först satt centralt. Han försökte ignorera smärtan och vila, men under natten blev smärtan värre och flyttade sig till höger sida av magen. Smärtan blev till sist så kraftig att den hindrade honom från att sova. På morgonen valde han att söka vård. Vid ankomsten till akuten uppmättes en temperatur på 38,2 grader. Vitalparametrarna var i övrigt stabila, men prover visade förhöjda vita blodkroppar, vilket indikerade en infektion. Vid undersökningen blev det tydligt att han hade lokal ömhet och stelhet över magens nedre högra del, ett klassiskt tecken på appendicit (blindtarmsinflammation). Han kände sig även väldigt trött och hade svårt att röra sig utan att smärtan blev värre.

Under kvällen fick Jonas smärtlindring med paracetamol, vilket lindrade smärtan något men inte helt. Då tillståndet talade för akut appendicit beslutades det om en appendektomi. Han sattes som fastande och ordinationer om preoperativ antibiotikaproylax skrevs ut. Han väntar nu på operation och ska bedömas av anestesipersonal innan ingreppet kan starta.

Du arbetar på kirurgavdelningen och ansvarar för patienten Jonas och ska nu ge en SBAR-rapport till operationspersonalen. Utifrån informationen ovan, vad anger du i din **SBAR-rapport** under respektive bokstav? (*OBS! Ej vad bokstäverna står för*). (4p)

S	
B	
A	
R	

Fråga 2.

Bengt, 69 år, har fått reda på vid en prostataundersökning att hans prostataprov avviker och att det troligtvis handlar om prostatacancer. Vid ett återbesök på kirurgmottagningen får han beskedet om att han har en lokal cancer utan spridning (endast i prostata). Han har också fått veta att de två behandlingsalternativ som är aktuella är strålbehandling eller kirurgi. Efter information om behandlingsalternativen och efter diskussion med läkaren väljer Bengt den kirurgiska behandlingen och får en operationstid. Dagen innan operationen läggs Bengt in på Urologen preoperativt och det planeras för en öppen kirurgi (radikal prostatektomi) i full narkos.

Kvällen före operationen ska du ha det preoperativa samtalet med Bengt och förbereda honom inför operationen. Du ger honom information om 4 områden av betydelse för att **pre- och postoperativa vårdtiden** ska bli så komplikationsfri och bra som möjligt för honom.

Vad ger du Bengt för **information** om inom varje område? (max 6p)

Område	Information till Bengt (1p/rätt svar)
<i>Nutrition & Elimination</i>	
<i>Hygien</i>	
<i>Andning & Cirkulation</i>	
<i>Smärta</i>	

I patientens värld-evidensbaserad vård OM334G Namn: _____

Salstentamen Personnr: _____

Fråga 3.

Du är sjuksköterska på Akutvårdsavdelning (AVA) och får ta emot en ny patient, Torsten, 72 år, som nyligen har opererats för en höftprotes. Han är frisk i botten. Han är nu tillbaka på avdelningen efter operationen och har fått ordination för smärtlindring och mobilisering. Torsten verkar lite slö, och du misstänker att hon kan vara **påverkad av sin smärtlindring**.

När du träffar Torsten är han lite förvirrad, har svårt att hålla fokus, och du märker att han är något blek och kallsvettig. Du tar hans vitalparametrar enligt NEWS2 postoperativt och får följande värden:

Andningsfrekvens: 22 andetag per minut
Blodtryck: 115/72 mmHg
Puls: 98 slag per minut
Syremättnad: 92% på luft
Medvetandegrad: Klar och adekvat, svarar på tilltal
Temperatur: 36,6°C

Vad får Torsten för **NEWS2-poäng** baserat på de mätvärden du har fått? (2p)

National Early Warning Score 2 (NEWS2)

Fysiologiska parametrar	3	2	1	0	1	2	3
Andningsfrekvens	≤8		9–11	12–20		21–24	≥25
Syremättnad 1	≤91	92–93	94–95	≥96			
Syremättnad 2 (används på läkarordination*)	≤83	84–85	86–87	88–92	93–94 med syrgas	95–96 med syrgas	≥97 med syrgas
Tillförd syrgas		Ja		Nej			
Systoliskt blodtryck	≤90	91–100	101–110	111–219			≥220
Pulsfrekvens**	≤40		41–50	51–90	91–110	111–130	≥131
Medvetandegrad***				Alert			CVPU
Temperatur	≤35,0		35,1–36,0	36,1–38,0	38,1–39,0	≥39,1	

* Syremättnad 2 används endast efter läkarordination vid låg habituell syremättnad t.ex. KOL

** Om hjärtfrekvens mäts skall detta användas istället för pulsfrekvens i denna parameter

*** Medvetandegrad: A=alert, C=confusion (nyttillkommen eller förvärrad förvirring), V=voice (reagerar med ögonöppning, tal eller rörelse vid tilltal/kraftiga tillrop), P=pain (reagerar vid smärtstimulering), U=unresponsive (reagerar ej vid tilltal/smärtstimulering)

Original: Royal College of Physicians (RCP). Översättning: Martin Spångfors 2018. Publicerat enligt riktlinjer RCP.

Fråga 4.

Vilken postoperativ kontroll är viktigast för att bedöma patientens vätskebalans? Endast ett alternativ är rätt. (1p)

- A)** Smärtskattning
- B)** Temperatur
- C)** Diures
- D)** Pupillreaktion

Fråga 5.

Vad innebär begreppet peroperativ/intraoperativ fas? Endast ett alternativ är rätt. (1p)

- A)** Tiden innan patienten opereras
- B)** Tiden under själva operationen
- C)** Tiden efter operationen
- D)** Tiden efter utskrivning